

ADMINISTRAȚIA

Arad, Desk. Personel-uzina nr. 10

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b. de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Serisori nefrancați nu se primesc

TRIBUNA POPORULUI

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe un an . . . 20 cor.
pe 1/2 an . . . 10 .
pe 1/4 an . . . 5 .
pe 1 lună . . . 2 .

Nr-ri de Duminecă pe an
4 coroane.

Pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Manuscripte nu se înșopolază.

O primejdie națională.

„Telegraful Român” trage din neconfirmarea recente alegeri de episcop din Arad o concluziune, care merită deosebită atențiune a celor mai largi cercuri românești. Concluziunea este cu atât mai remarcabilă, cu cât foaia numită este susținută din fonduri bisericești și administrată de o comisiune presidiată de Mitropolitul din Sibiu. Enunțările „Telegrafului” în materi bisericești trebuie deci considerate preste tot ca autoritative.

Eată cum raționează „Telegraful”: La instituirea în scaunul episcopesc mai concurg și alți factori însemnați și decizători, cari stau de asupra alegătorilor. Sinodul eparchial sau congresul să aleagă, după denegarea alegerii prime, la a doua alegere pe acela care este agreat și binevăzut la ceaialți factori decizători, pentru ca să se evite rătăcirea cea de apoi, care poate să fie mai mare decât cea dintâiu.

Ar fi foarte regretabil când această rețetă simplă și primejdioasă s'ar fi întocmit intrădever cu autorizația Capului bisericii române ortodoxe din regatul Ungariei.

Cel mai simplu mijloc pentru a înlătura conflicte între două autorități sau a le face chiar imposibile, este ca una să se supună celeilalte. Nu voiește guvernul să confirme pe alesul sinodului sau al congresului? sinodul și congresul n'au decât să aleagă la a doua alegere pe acela pe care îl voiește guvernul și — fără îndoială — pacea e gata.

Dar pentru ce o a două alegere? N'ar fi și mai simplu când sinoadele și congresele ar pune în practică deja dela prima alegere principiile, care sunt hotărâte a le aplica la a doua alegere și ar alege dela început pe persoana bine văzută și agreată de guvern? Ba putem merge fără nici o pedecă și mai departe și să ne întrebăm: dar pentru ce alegere? Oare guvernul n'ar ști să afle și fără concursul autorităților bisericești pe cea persoană agreată și binevăzută?

Rețeta „Telegrafului” provoacă dela prima vedere aceste reflexiuni logice.

Dacă n'ar fi de luat în seamă și alte împregiurări foarte serioase, am concluda la naivitatea autorilor rețetei și ne-am oprit. Pe lângă naivitatea rețetei, dacă ar fi pusă în practică, ar constitui însă o adevărată primejdie națională.

Înainte de a ne ocupa de aceasta, să rectificăm o neexactitate esențială în expunerile „Telegrafului”. Nu corespunde cu faptele când se susține că congresul dela 1874 ar fi ales, la a doua alegere, de mitropolit pe „agreatul guvernului”. Miron Roman a devenit mitropolit ales nu fiindcă era „agreatul guvernului”, ci fiindcă după neconfirmarea lui Popasu, el era ca singurul episcop și singurul candidat la scaunul mitropolitan văduvit. Congresul a ajuns, poate tot din vina sa proprie, într-o situațiune penibilă și a ales în silă și între semnele cele mai vădite de displăcere pe unicul candidat, care, întrădever era și „agreatul guvernului”. La prima votare Miron

Romanul nu primise decât un singur vot, la a doua votare majoritatea Congresului a votat cu *buletine albe* și la a treia votare 37 din 88 votanți au votat în contra lui Miron Roman. Această procedare a congresului și atitudine cunoscută a lui Miron Roman ca mitropolit se pot cita, credem, tocmai ca motive în *contra* rețetei „Telegrafului”.

Conflicte între guvernul țerei și biserica română ortodoxă s'au produs precum se știe, în toate timpurile. Încă în secolul al 15-lea le înregistrează istoria și deatunci încoace ele se țin șir până în zilele noastre. Causale conflictelor erau aceleași în toate vremurile: *Stăpanirea lotdeauna neromână, se încearcă a frânge puterea bisericii, care conserva naționalitatea poporului român numeros.* În secolul al 15-lea biserica română a fost supusă jurisdicțiunei episcopilor *latini*; în secolul al 16-lea biserica română a fost *calvinisată*; în secolul al 17-lea ea a fost unită cu biserica catolică; în secolul al 18-lea încât nu se uniseră, ea a fost supusă episcopilor *sârbi*, în secolul 19, după ce Andreiu Șaguna o emancipase în sfârșit, ea se vede amenințată de *maghiarisare*. Calvinisarea, catolicisarea, sârbisarea și maghiarisarea a fost operațiuni ale mai marilor, cărora poporul român a făcut rezistență. Căci „factori însemnați și decizători, cari concurg la instituirea în scaunul episcopilor” au existat totdeauna, nu numai astăzi, precum a existat totdeauna între candidați de episcopi „persoane agreate și binevăzute de guverne”.

Astăzi, se înțelege, alte calități se cer dela un candidat de episcop agreat și binevăzut de guvern ca d. e. la 1560 sau la 1700 sau la 1750. În fond însă se poate stabili regula pentru toate timpurile fără excepțiune, că în măsură în care un candidat de episcop este mai dispus și mai apt a promova scopurile *politice* ale stăpânirii, în aceeași măsură este mai agreat și mai binevăzut de „factorii însemnați și decizători”.

Preotul Gheorghe de Sân Giorgiu a fost nobilizat de regele Ioan Zapolya și confirmat în urmă de episcop al Românilor. Era o persoană agreată și binevăzută la stăpânire, fiindcă s'a declarat gata „a scoate pe Români din orbia prejudiciilor orientale și a-i învêta o mai pură doctrină evanghelică”. Drept mulțumire pentru grațiile mai înalte el se numește: „episcopul și superintendentul bisericilor române”. Contemporanul său episcopul român Cristofor este desconsiderat și pus sub controla papei Gheorghe, din cauză că Cristofor ținea la legea și neamul lui. Pe urma papei Gheorghe a călcat un șir întreg de episcopi, cari toți erau agreați de stăpânire ca și calvinisatori ai bisericii române și știm din istorie ce primejdii mari au creat aceste persoane agreate și binevăzute de guvern pentru neamul românesc.

Dar Mitropolitul Atanasie, dar episcopul Dionisie Novacovici, dar Mitropolitul Miron Roman n'au fost și ei agreați și binevăzuți de „factorii însemnați și decizători”?

Da, ei au fost agreați și binevăzuți, însă nu pentru virtuțile, care bise-

rica ortodoxă română și națiunea română le pretinde dela *fiu și conducătorii săi*. Sau ne inchipuim că astăzi este mai puțină primejdie pentru biserica română ca la anul 1564, și ea ar putea să supoarte fără scădere episcopii agreați și doriți de guverne? Pe cât timp guvernul unguresc declară fără nici un incungiur că politica statului tinde a preface țerile supuse Coroanei Sfântului Stefan într'un stat *național-maghiar*, biserica ortodoxă *națională română* este amenințată nu numai în constituția ei ci și în existența sa.

Din considerațiuni ale consolidării sale proprii statul național maghiar va privi această biserică ca un corp străin, care va trebui înlăturat, întocmai așa precum națiunile privilegiate ale principatului transilvan protestant au hotărit distrugerea ei. Propagatoriul ideii de stat național-maghiar — „factorii însemnați și decizători” ai „Telegrafului” — vor agreea deci mai ales pe acele persoane din clerul român, cari după calitățile lor vor contribui la *slăbirea așezămintelor naționale* ale bisericii ortodoxe române și vor promova astfel indirect consolidarea statului național-maghiar.

Ar fi cu puțință ca la Curtea mitropolitană din Sibiu să nu-și dea nimic seamă de aceste împrejurări? Și dacă de pe scaunul înalt al Mitropoliei ortodoxe române din Transilvania se vede și cunoaște primejdia ce amenință biserica națională, pentru-ce tocmai de acolo ar veni *sfațuri, cari ascultate, ar trebui să sporească și să accelereze primejdia?* Biserica română are fără îndoială datorința și interesul să nu provoace, ba să incungiure chiar conflicte cu puterea statului. Această datorință își are însă limite. Este absurd și *condamnabil* când biserica ar merge cu considerațiunile sale față cu guvernele până acolo ca să se nimicească ea pe sine! Deci nu după persoane agreate și binevăzute de guverne au să caute sinoadele și congresele electorale, ci ele sunt datoare înainte lui Dumnezeu și a oamenilor să aleagă pe cei mai distinși, pe cei mai învêțați, pe cei mai cucernici, pe cei mai devotați clerici.

Găsește în urmă guvernul că alesul bisericii nu poate fi introdus în scaun, *conflictul produs astfel cade întreg în sarcina și răspunderea guvernului*. Căci motive străine sau contrare bisericii și neamului determină pe guvern să prezente coroanei propunerea de neconfirmare.

Prin alegerea persoanelor agreate și binevăzute de guverne „Telegraful” vrea să evite rătăcirea cea de apoi, care poate să fie mai mare ca cea dintâiu. Noi credem că înainte de toate o singură rătăcire și cea mai mare trebuie evitată cu ori-ce preț: *ca să nu dăm guvernului prin votul bisericii unelte pentru distrugerea bisericii*, precum s'a dat în secolul al 17-lea guvernelor calvine transilvane.

Am amintit mai sus că în toate timpurile au existat „factori însemnați și decizători, cari concurg la instituirea în scaun a episcopilor” și „persoane agreate și binevăzute de guverne”. Datori ne simțim a adauge că biserica

a păstrat în sinul ei totdeauna elemente sănătoase cari în zile negre au pus întreaga lor muncă, întregul lor votament în serviciul ei. Mai mult ca oricând putem conta astăzi la aceste elemente, cari nu vor permite ca biserica și poporul român să fie împresurați de o primejdie națională, care la Metropolie sau nu este recunoscută, sau e nesocotită.

Eugen Brote.

Sârbi rătăciti. Ziarele maghiare publică cu mare ostentațiune și bucurie știrea, că șefii mănăstirilor sârbești din Ungaria au sosit la Budapesta să se plângă guvernului că în sesiunea din urmă congresul bisericesc sârb a decis să facă control asupra administrațiunei mănăstirilor.

Szél, se înțelege, a și primit Sâmbătă delegațiunea. Archimandritul Vidiesky (dela Kovil) a ținut o vorbire în care a arătat că ce ofensatoare (?) este pentru administrația mănăstirilor hotărîrea congresului (. . . se înțelege: nu mai pot administra în dragă voe! . . .) și a rugat pe Szél să intervină, găsind un mijloc de a le face dreptate. . . Se înțelege că Szél li-a promis că le face după drept, lege și dreptate. . .

Archimandritul Hamsea ce mângăiat trebuie să fie cîind că și între Sârbi sunt archimandriți care uneltesc în contra instituțiunilor bisericești și se dau coadă de topor binevoitorului guvern.

Solidaritatea Ovreiască.

Chestia indiscrețiunei cu publicarea memorandului redactat de contele Apponyi s'a discutat Sâmbătă în Dietă. Se știe deja că la „N. Freie Presse” Sigismund Singer a trimis manuscrisul. Sub condiția celui mai absolut secret și de a nu spune nimic nimica Singer a făcut contelui Csáky și lui Gajary Odön cunoscut cum a ajuns la acel manuscris. Aceștia au și dat o declarație, spunând că după cele-ce li-s'au împărțit, Singer n'a ajuns la manuscris pe cale incorectă.

Ori-și-cum însă, Rakovszky în ședința de Sâmbătă a Dietei a cerut cu Ovreiul Singer, corespondent al ziarului vienez, să fie oprit de a mai intra în edificiul parlamentului.

Szél a sărit însă în apărarea Ovreiului, zicând că acesta a adus serviciu țerii și că deși publicarea din chestie este regretabilă, nu e caz de a fi oprit Singer să mai intre în loja presei.

A sărit apoi în apărarea lui Szmári, Moritz, deputatul ovreiu kossuthist dela Margitta.

Bartha îl întrerupe, întrebându-l dacă vorbește în numele partidului. Szmári răspunde că nu, ci numai în numele său.

Hock ține însă o strânsă filipică, arătând că s'a comis o gravă și păgubitoare indiscreție. Mai ales că Singer e membru al clubului liberal și astfel, evident, delatează ce aude p'acolo (aprobări șgomotoase). Aduce casuri concrete, dovedind că Singer prin „N. F. Presse” a stricat adesea statul ungar (aprobări șgomotoase). Numai un slugă ori suflet slugarnic i-a putut da manuscrisul. Dacă din partid i-ar fi făcut d-lui primministru cineva așa neplăcere, desigur lar fi isgonit din partid.

Termină desaproband aspru pe Singer. Ovreiul Ueszi îi sare însă în apărare colegului său

Kossuthistii Kubik, Holló și Krasznay condamnă însă și ei purtarea lui Singer și acuză pe prim-ministru că prea protejează pe Singer și ziarul la care colaborează.

Incidentul se încheie.

R E S P U N S.

Confrații dela Sibiu în primul lor articol dela 24 crt. îmi fac o aspră imputare că am candidat la alegerile dietale trecute. Ei zic, că simpla calitate mea de Român nu este destul pentru a solicita încrederea alegătorilor.

Pentru-că nu întâia-ori „Tribuna” mă acuză pe această temă, sunt silit să iau cuvântul și să reduc la adevărata lor valoare toate aserțiunile ziarului pretins autorizat...

Să zicem — fără a admite — că am greșit, când de capul meu, am răutat să pornesc o luptă pe care de altfel și atunci, și acum partea cea mai intelectuală a Românilor o reclamă nu tot dinadinsul. Întreb însă: al cui interes îl servea „Tribuna” când candidatura mea o combătea așa fel, că ațana apa pe moara familiei Beleş trins legată cu actualul deputat guvernamental Vancsó.

Din două una: „Tribuna” ori cunoaște situația de pe Valea Mureșului și atunci n'ar fi permis nici chiar un chip indirect să promoveze interesele Beleşștilor, ori nu cunoaște situația, și atunci ar fi făcut mai bine să tacă.

Pentru-că năpastă mai mare pe capul Românilor din cercul Radnei și este tot pe corpul național român a fost decum sunt Beleşștii învâreșiți cu toți Jidanii, sub a căror stăpânire gem bietii Români pe această romantică vale. Într'ăvăr cum nu era ca guvernul tocmai acest cerc să ridice cele mai multe coli de stat, când protopopul chemat să apere școala confesională este președintele partidului guvernamental din cerc.

Nu zic că alegându-mă de deputat era să măntui cercul Radnei.

Un lucru însă fără îndoială se întimplă: domnia fraților Beleş prin alegerea mea primă lovitură de moarte.

N'am reușit atunci. La alegerile congresuale poporul Român din acest cerc s'a emancipat însă de sub tutela nefastă: cu de trei ori atâtea voturi

a ales deputat congresual pe Dr. Ioan Suciu împotriva francmasonului Beleş János cu toate cortesirile permise și nepermise ale fratelui său Vasile și ale celei de notari.

„Tribuna” nu vrea să înțeleagă însă nici însemnătatea acestui vot, ci continuă și azi să susțină pe frații Beleş luând apărarea lor chiar din incidentul alegerilor congresuale.

Las ca cetitorii să judece ce fel de politică națională face „Tribuna”. Dar să mergem mai departe.

Domnul Beleş János ca să câștige votul mult regretatului Paul Papp îi scrisese acestuia o epistolă prin care în modul cel mai grav acuză pe Magnificența Sa dl vicar Mangra, spunând că din isvor sigur știe, că Mangra adăptă guvernului charta bianca. Beleş János credea că prin asemenea apucături va atrage în tabăra hamsistă pe cel mai ireductibil luptător în contra sistemului meșianist. Și atât este de adevărat că Beleş își făcuse greșit socoteala încât la alegerea de episcop regretatul Paul Papp ne-a și arătat epistola și în indignarea lui ne-a pus-o la dispoziție să o folosim cum credem de cuviință împotriva lui Beleş János, care în scop egoist înșinau atât de temerar.

Nu ne-am folosit atunci de epistolă, pentru-că și de altfel eram siguri de izbândă.

Când am văzut însă că după alegere Beleş János uneltește în contra votului sinodului, l-am ținut cum trebuie publicând textul epistolei ce el scrisese: 1) regretatului episcop Goldiș când injura pe Ovrei cu care azi e tovarăș; 2) epistola către Paul Papp și 3) text din ziarul episcopului Goldiș, din care rezultă că p'aceea vreme el calomniase pe actualul Mitropolit.

Despre toate aceste „Tribuna” n'a luat știre. De ce? Las să răspundă fiecare cetitor.

Acum dl Beleş János mi-a intentat proces, pentru publicarea acelor scrisori și pentru micul comentariu ce făcusem. Oare lua-va „Tribuna” notă cel puțin despre aceasta?

E de înțeles că Beleş a intentat proces. Altfel cu ce față ar mai putea să se prezinte chiar și între comilitonii săi francmasoni și șovinisti dela cele trei cafenele pe cari le perindă zilnic. Nu e de înțeles însă ca „Tribuna” să mă atace sistematic numai pentru-că am avut cutezanța să lupt într-un dărîmarea omnipotenței de pe

Mureș a fraților Beleş, cari calitatea lor de români și-o escomptează cu atâta desinvoltură în societatea maghiară.

Atâta deocamdată.

Lovitura decisivă cred mult, că vor primi-o frații Beleş în ziua pertractării procesului.

Sever Bocu.

Dela congregația Aradului.

La adunarea congregațională de azi Românii s'au presintat în număr cum de mult nu s'a mai văzut.

Va fi o zi caldă pentru stăpânire: Sunt anunțați să vorbească:

Dr. I. Suciu, care are două interpelări;

C. Gurban, o interpelare.

M. Veliciu, interpelare în chestia limbii;

Russu Șirianu, la raportul general și

Dr. Sever Ispravnic, care are de obiecționat afaceri din raport.

Deschiderea ședinței s'a făcut la orele 9.

Când punem ziarul sub presă, vorbește Dr. I. Suciu.

Delapidare la Ministerul de finance din România.

Alexandru Parisianu, șeful comptabilității generale a Statului, V. Dimitrescu, șef de birou în serviciul datoriei publice, Dan Albahary, un bancher de pe piața Capitalei și un care-care Behar, sunt autorii acestei senzaționale delapidări făptuită în dauna Statului.

Capul intelectual al acestei escrocherii era Albahary ear mâinile care făptuiau escrocheria, erau Parisianu și Dimitrescu, grație situației lor importante pe care le ocupau la ministerul avuției publice.

Modul de operație al acestora era pe atât de simplu pe cât de ingenios.

Se știe că la ministerul de finance se fac tragerile la sorți a titlurilor Statului amortisabile.

Grație acestui mijloc, au putut, să opereze în liniște mai mult timp, cei de mai sus, și prin falșuri și operațiuni incorecte au reușit să escrochez Statului mari sume, cari până în acest moment nu au putut fi încă fixate.

Prin anii 1900 și 1901 cursul rentei de 4% era foarte scăzut, de abia 80 la sută și aceste titluri de 4%, cari eșeau

la sorți, aduceau mari câștigi. Căci le posedau. Ca să ne putem face o idee, cât de mare era acest câștig, trebuie să spunem că la fiecare titlu de 5000, care eșea la sorți, beneficiul era de 1000 lei!

De acest fapt au profitat ingenioșii noștri exocroci, ca să realizeze și frumoase beneficii și fără teamă de a fi descoperiți.

Albahary, căruia se pare că îi vine ideea să profite de acest fapt, strânge legături de prietenie și trainice atât cu Parisianu cât și Dimitrescu.

El comunică faptul acesta lui Parisianu, și îi spune că dacă, ar putea face să iasă la sorți aceste titluri, s'ar putea face afaceri strălucite, căci beneficiile le-ar împărți împreună.

Parisianu consimțind la acest fapt, se începu atunci pe piața Capitalei o adevărată vinătoare pentru renta de 4%.

Albahary împreună cu cireacul său Behar începură să culeagă aceste titluri și oriunde le găseau le luau.

Când se făcea obicinuita tragere la sorți a titlurilor, operație efectuată de Parisianu și Dimitrescu, aceștia nu mai trăgeau la sorți titlurile, ci le scriau pe hârtie ca eșite la sorți toate acele titluri, pe cari le posedă Albahary și comp., din cari și danșii făceau parte.

Cu chipul acesta beneficiile, cari erau de 1.000 lei la 5.000 lei, erau împărțite între aceștia patru, cari operau înainte neșupărați de nimeni.

Albahary, care stetea la început prost de tot, începu să-și ridice acțiunile.

Deveni bogat, o casă de bancă fundă în strada Lipscani, la No. 55, alături de magazinul G. M. Braer și.

Casa de bancă mergea prost, în schimb însă, afacerea cu titlurile de 4 la sută, mergea admirabil.

Pentru ca să poată avea credit și mai mare pe piață și ca să poată cumpăra titluri și mai multe, el răsună disegnomotul că a câștigat 600.000 lei la loturile otomane.

Cum însă la aceste loturi, nu se plătește de cât 60 la sută, Albahary prin cireacii săi, răspundise sgomotul că a încasat numai 360.000 lei!

Creditul său se urcă, acțiunile lui crescură și el continuă să cumpere renta de 4% pe care, în urmă o prefăcea în bani sunători, grație d-lui Parisian-Dimitrescu.

Ei operară multă vreme în acest mod și câștigul lui Albahary creștea mereu.

Cât au operat, asta nu ne știe pozitiv.

La venirea la ministerul de finance a d-lui Emil Costinescu, d-sa cu inteligența sa și cu experiența de om financiar, observă

SYBARIS.

— ROMAN —

de Ioan Adam.

Adeseori găsim în publicistica noastră întonându-se coarde pesimiste: că producțiunea literară la noi e slabă; că scriitorii de talent nu se mai ivesc; ba chiar că astăzi stăm cu mult mai rău decât pe la mijlocul veacului trecut în ale literaturii; și că am pornit, fără doar și poate, pe panta declinului, înainte de a fi atins măcar poalele apogeeului.

Dacă am ceti numai „Transilvania”; dacă nu am avea conștiința unității suferenței a tuturor Românilor, dacă ori-ce operă sau product românesc nu l-am socoti de patrimoniu comun al nostru al tuturor; sau dacă am fi sectari, privind, bunăoară, prin prisma răposatului Dr. Grama pe Eminescu, am putea avea motive de descurajare.

Nu cred însă că din astfel de strămoșoare intelectuală e admisibil de a se formula opinii cu pretenții de critică dreaptă și peste tot admisibilă.

La noi vedem astăzi avînt, curagiu și multă inimă pentru muncă literară, mai ales la tinerime: cheazăse pentru viitor.

Ear dacă îți îndreptezi ochii spre România, trebuie să constăți cu mîngăiere suflătoare și mîndrie națională, că: Ab Oriente nascitur Apollo, isvorese lumina! Sunt mulți pe la noi de aceia, cari cred că România de azi e tot cea de pe timpul lui Gheorghe Lazar; sunt de aceia cari judecă chestia de limbă românească, de es. prin prisma veteranului Iosif St. Suluțiu sau îi iau în nume de bine lui Dr. Vajda-Voevod când vorbește despre Darwinism și blăjeni și îi iau când vorbește despre limba literară.

Sunt; dar aceștia nu numără!

A fost și în România o vreme, când bărbați de literă au recomandat pe Dr. Diaconovich, de a fost distins cu titlul de cavalier (nu știu al cărui ordin și de ce clasă) pentru merite „literare”!

Și a mai fost și Ionescu-Gion candidat la Academia; și a ținut și Ilie Ighel conferință la Ateneu... Nu-l cunoașteți pe Ighel? Îmi pare bine!

Dar toate acestea au fost!

„Igheli”, au dispărut, ca și Bernidetre; și cu dinșii merg la culcare și aderenții, „admiratorii”.

Alt avînt bate acum; publicul român are trebuință de poieți, nu de versificatori; de romanțieri, nu de povestitori de „Haïduci”, etc...

Vremea, care îndreaptă și în care se îndreaptă toate, aduce, a adus publicului românesc pe așteptatul și adoratul Coșbuc, pe dulcele Iosif, pe romanțierul Ioan Adam; căci vremea secăturilor literare începe a se sfârși, ear literatura, rostul și valoarea ei, încep a fi înțelese, apreciate, prețuite și reclamate.

Mai adăunazi — ce e drept, — un prieten al meu își exprimase nemulțumirea, tot în coloanele acestui ziar și tot la locul acesta, de generația scriitorilor ce au urmat lui V. Alexandri, pentru-că „au neglijat naționalismul”.

A făcut o nedreptate acelei generații, sau mai bine zis acelei pleiade, între cari se numără Caragiale, Delavrancea, Vlăduță, etc. A făcut o nedreptate acelei pleiade pierzind din vedere pe Ioan Nemițescu, autorul volumului „Puț de lei”, și uitând pe Eminescu, cu poezia „La arme”; uitând chiar pe Vlăduță, — rapsodul „fraților cari mergeau la Golgota din Cluj”... Dar mai ales a făcut o nedreptate, judecând pe Caragiale, depreciându-l opera, fără să cunoască domeniul comediilor sale și fără să cântărească valoarea literară reală a bucăților sale „Păcat” și „Leiba Zibal”... Pentru a nu insista însă prea mult asupra unor

chestii, asupra cărora mai putem reveni și pentru a nu ne întinde prea mult asupra unei ordine de idei pe care am avut de gând numai să o semnalăm, trecem la Sybaris, roman de Ioan Adam.

De puțină vreme deșteptați la o viață națională, noi Români! abea acum o jumătate de veac am început să avem scriitori, literați, — opere originale.

Ocupați cu luptele politice sau cu organizația de stat, puterile în mod covârșitor au trebuit să fie aplicate în aceste direcții, ear mediul astfel creat fatal a urmat să fie puțin corăspunzător pentru înflorirea, cererea și prețuirea operele de artă.

În special pe terenul literar și în deosebire în ce privește romanele, — dela „Ciocoi Vochi și noi” apoi „Elena” lui Bolintineanu înceoace, lucru mai de seamă nu avem până în zilele noastre, când au apărut romanele „Dan” de Vlăduță și „Ovreiul” de Crășescu-Basarabeanu.

Ioan Adam, unul din cei mai tineri scriitori români, vine azi și se presintă publicului cu romanul „Sybaris”, prin care atrage atenția iubitorilor de literatură. Li-se dovedește de un viguros talent.

NOUTĂȚI.

ARAD, 26 Ianuarie n. 1903.

prindere că cele care erau la sorți erau numai titlurile de rentă, cu numerile care se aflau aici în țară și din străinătate absolut de loc.

De asemenea fericitul care posedă aceste titluri era Dan Albahary.

Lucrul i-se păru suspect și începu să supravegheze personal facerea acestei operațiuni. Timp de o lună două, d-sa căută să-și udune toate probele și să se convingă singur de cele ce se făptuiau.

Când toate aceste probe le avu, când se convinse de colosala escrocherie care se făptuise, d-sa depuse în mâinile parchetului piesele convingătoare.

Aceasta avu loc chiar Marți, și di prim-procuror Hamangiu procedă la arestarea necinstiților funcționari Parizianu și Dimitrescu cât și la arestarea lui Behar, care servea de samsarul lui Albahary.

Acesta, care era capul și sufletul acestei escrocherii nu putu fi arestat, căci om prevăzător și deștept, a șters-o din țară.

După luarea unor interogatorii, cei trei făptuitori ai acestei escrochii fură depuși la Văcărești.

Mercuri dimineață, di Procuror general Tătăreanu, di prim-procuror C. Hamangiu și di Sabăreanu, jude de instrucție la cab. care instruește această afacere, au fost la prefectura poliției, unde au fost aduși și cei trei necinstiți, cărora li-s'au luat noi interogatorii.

Se ține secret asupra celor constatate și asupra tuturor amănunțelor.

Perchiziții au fost operate la domiciliul tuturor arestaților, cât și la casa de bancă a lui Albahary.

Numeroase scrisori și corespondențe au fost sechestrare, din care reese în mod vădit, colosala escrocherie.

Casa de bancă a lui Albahary a fost sigilată și închisă.

Asemenea și cea a lui Behar. Suma delapidată nu se poate cunoaște în mod exact. Totuși, pe piață se vorbește de câte-va sute de mii lei.

Circulă zgomotul, că lumea comercială știa de această escrocherie încă de mai mult timp, cunoscând legăturile lui Albahary cu Parisianu și combinația care o făceau.

Parisianu era considerat la ministerul de finanțe, ca viitorul secretar general al celui minister, grație înaltelor sale calități cu care era înzestrat și a cunoștințelor financiare pe care le posedă.

In publicistica din România Adam este cunoscut deja de vre-o c.n.i ani. Cele dintâi publicațiuni ale sale, schițe, nuvele, etc. au atras atențiunea publicului cititor asupra lui. Ne pare mult bine, că putem să-l prezentăm și noi publicului nostru, anunțând cea mai nouă lucrare a sa, de când apărută, romanul care poartă titlul sub care urmează aceste șire.

Sybaris este un roman social.

Ațiunea, împărțită în capitole bine rotunjite, se petrece în timpul nostru în România.

Persoanele, cu caracterele lor, sunt toate din viața vie, contemporană.

Analizator profund, autorul prinde nuanțele de patimă omenești, le înseamnă, prezentându-le în vii tablouri de viață socială, cu toate misterele și surprinderile ei. Ne dă cheia parvenitismului, și cu o neobișnută putere de plasticizare ne înfațosează mersul spre prăpastie a vieții sociale îndobâte de păcate.

Ne prezintă pe boierul de viță veche cu inimă românească, politicianul Mușat, care trăiește și luptă pentru fericire și salvarea neamului și țării sale, — neînțeles și neluat în seamă de societatea de parvenit egoiști, în care se găsește Mușat

Eară procese de presă! Széll vrea să dovedească cu tot diadinsul, că e mai pogan și decât Báffy, când e vorba de urmărirea presei naționalităților. Pe lângă procesele anunțate în nrul trecut, Slovacii vor mai avea unul. Sunt acușați pentru „agitație contra unei naționalități“ Dr. I. Marcovici, adv., Dr. R. Marcovici, medic și protopopul Ciulic.

Pe 6 Februarie e citat înaintea curții cu jurați din Szeghedin I Perici, red. foit serbești „Branik“ din Novisad, tot pentru „agitație“.

Colinda. Din Budapesta primim știrea că arhimandritul Hamsea a fost Joi p'acolo. Era în Arad, la locuința sa din strada Foray, a fost văzut Sâmbătă cum o damă îl poartea venința și nu-l fie frig la picioare și comanda birjarului să mână — la gară! După câte știm, s'a dus la Sibiu. Zăgarul aleargă însă în larga lume, nu o să mai găsească vladicie.

E interesant că până ce unit deputați kossuthiști, bunaoară Kubk, Krasznay și alții au luat poște în contra indiscreției comise de otreul Singer prin „N. F. Presse“, organul kossuthit „F. Magyarország“ în la în aparare. Ceea-ce deosebită că deși jupânul Krcó, Amád i-a făcut de ris și rușine, gospodăria ziarului kossuthist e tot pe mâna Ovreilor.

Finanțele României au ajuns într'o stare de prosperitate îmbucurătoare. Grație înțelepciunii cu care di prim-ministru Sturdza a condus carul statului, datoria de 175 milioane, făcută în străinătate în condițiuni umiltoare (sub guvernul conservator), în ședința dela 9/22 Ianuarie a fost convertită. Până și conservatorii au votat proiectul de lege prin care România ajunge deplină stăpână pe finanțele sale.

Vom reveni asupra acestui eveniment.

Procesele de presă în contra lui L. Korodi, Dr. Orendi și Dr. Fr. Liess, după cum spune „Kr. Zg.“ vor fi pertractate în luna viitoare curți cu jurați din Targu-Mureșului.

„Serata Bohemă“. Sâmbătă la 31 Ianuarie seara la 8 ore un grup de „bohemi români“ din Arad arangiază o serată bohemă cu program variată și originală în sala mare a „Casei Naționale“.

Afară de senzațiile deja anunțate, am mai aflat următoarele puncte din programa de mare efect:

- „Cine-i Nuhâm?“
- „Duet-solo de vioară!“
- „Corul cel mai prima din Arad“ cu cântece mișcătoare.
- Și multe alte frumșei și podoabe pentru ochi urechi și inimă.

cade, ca un erou la tragedie, pentru și cu ideile sale.

Soția sa, Aspasia, un tip al cocheteției, cu toate urmările sale fatale, — e o infasiune orientală în rassa românească.

Prălea, secătura cu chip frumos, parvine priu protecția de fuste a fi „om mare“, pentru-că obrăncicia ignorantului curtesan și slăbiciunile femeiești sunt etape de înălțare.

Duioasa Simina, născută din patimă, își duce viața plină de suferințe sufletești iubind pe un nemernic și trezindu-se cu sufletul pustiu desamăgita de visurile feticoriei...

Bietul Flores, copil al nenorocului, gazetar: Reazemul și idealul unei nenorocite mame, — e omul ce duce lupta de idei fără să aibă siguranța pâneli de azi pe mâne... Duce o luptă ideală, și trăiește ca ultimul proletar.

Instructorul ardelen Darie, dascăl din creștet până în talpe, învățat și modest, rușinos și fără de noroc, apreciat de puțini neubit de nimeni, trăiește într'u elasicism și e zdrobit de viață...

Acestea sunt tipurile principale din romanul Sybaris; aceste tipuri sunt în împrejurimi de bancheri jidani, greci mo-

Transparenturi ultramarine cu premii la miezul nopții și 10 minute. Etc. Etc. Prețul de intrare de cap (1) o coroană. — Tualată à la maison — Veniți! Veniți! Veniți!

Regele Serbiei la Krusedol. Din iavor autorizat se scrie că la 11 Februarie perechea regală a Serbiei se va duce la Krusedol, să depună o coroană pe mormântul regelui Milau. Din Belgrad vor porni cu tren separat ce le pune la dispoziție guvernul maghar. Pe teritor maghiar vor fi primiți de banul Croației și autoritățile militare și civile, ear la Krusedol li va primi patriarhul Brancovici. Se atribuie o mare importanță politică acestui călătorii, deore-ce se ia drept dovadă că Serbia se apropie de Ungaria.

Bánffy în contra lui Széll. Se vede că poștia lui Széll totuși slăbește, pentru-că Bánffy crede potrivita situația să-l atace. Și anume nu numai la articole de zăre, ca până acum, ci azi ori mâne va lua cuvântul în casa magnaților, combatând proiectul de lege privitor la emigrări, și anume dispoziția despre extradarea pasapoartelor în limba croată (în Croația). Când s'a svornit în șepșimăsa trecută această intenție a lui Bánffy, zăre aproape de guvern spuneau că dacă mareșalul de Curte vrea să ia poștie contra guvernului, întâiu trebuie să demisioneze din această demnitate. Bánffy a primit însă acum un zărest și i-a declarat că nici prin mste nu-l trece să demisioneze, ear în casa magnaților d'asemeni va lua cuvântul. Széll n'a reușit deci să-l sperie.

Bine informații în toată presa maghiară își face ucoul știrea că în Arad a apărut o nouă foaie „Zăre-Româna“, și anume „Lumina și zăre-Româna“, care deși s'a apărut de anfel în Șetin, și cu singurul scop de a publica legi și ordonanțe, presa maghiară totuși înșuă că s'a înființat pentru a resturna statul ugar... Săb ar trebui să fie și statul ugar dacă și de astfel de tot inofensive se sperie.

Logodnă. Iosif Botean profesor la școlile reale din Deva și Florica Frâncu, fice repositatului Amos Frâncu fostul vice-comite al Zarandului în 20/7 Ian. s'au logodit în Deva.

Deputat condamnat la moarte. O depeșă a adus știrea, că judecătoria engleză „Trial at bar“ a condamnat pe leputatul englez Lynch la moarte, pentru-că a luptat în armata burilor în calitate de supus englez.

Lynch a fost judecat pe baza unei legi aduse pe vremea Regelui Eduard III (anii 1327—1377) despre lesă majestate.

La tot decursul pertractării Lynch s'a purtat foarte liniștit și în restimpul în care judecătoria chibzuiau asupra sentinței, el conversa amical cu pătorii lui. Nevasta-sa

ștepta cu resufare suspendată sentința. Judecătoria Wills i-a adresat o vorbire în care zice că în momente grele Lynch și-a tradat patria în chip laș și judecătoria pentru aceasta l'a judecat la moarte prin ștreang.

E interesant că Irlandezii și în partea lui Lynch care e considerat de dișii de martir.

Trei luni în somn letargic.

În clinica de psihiatrie dela spitaiul general din Viena s'a deșteptat zilele acestea o fată, care a durmit neconțentit trei luni de zile. Fata este în etate de 20 de ani. Asupra acestui cas interesant se scrie din Viena.

În ziua de 16 Octomvrie anul trecut ficea unal comerciant din Ungaria cu numele Berna Fischer fu adusă de cătră părinții ei la Viena. La fată se manifestau la început semne de alienație, apoi începu să refuze hrana, și în cele din urmă într'o zi adormi greu și nu se mai trezi din somn. Nici călătoria îndelungată în tren, nici transportarea la clinica psihiatrică nu o contorbară de fel. Ajași la clinica părinții comunicară medicilor, că fata mai avuse înainte cu doi ani un asemenea somn, dar că atunci letargia nu avusese o așa lungă durată. Pacienta fu tratată după toate regulile științei medicale și profesorul Wagner a demonstrat cazul și în fața auatorilor etc. — Dela 16 Octomvrie aa trecut șepșimănt întregi și situația fetel nu s'a schimbat într'u nimica. Săteia înșuă în celula ei, cu ochi închiși. Inima, respirația, pulsul și toate celelalte funcțiuni vitale rămasesă nealterate. Hrana l-se administra cu ajutorul unui tub și consta dintr'o pâpară compusă din lapte, zahăr și ouă. De două-ori pe zi l-se dădea această hrană. La tot timpul somnului catal-ptic (cau-pat=atectione celebră în care sensibilitatea esteroară și mișcărilor voluntare sunt întrerupte), fata era cu desăvîrșire fără simțiri, nu manifesta nici o reacțiune la împunștările acului, cornea ochilor era ne-sensibilă pentru lumină și dacă o mătău în pat în altă situație, șemănea nemișcată.

Înainte de asta cu câteva zile medicii, cari o supravegheau cu cea mai mare atențiune, observară, că fata își deschide ochii. Cu toate acestea însă somnul și lipsa de conștiință a mai durat încă 48 ore după deschiderea ochilor. Abia înestul cu înestul își reveni în simțiri. Prima manifestare de viață a fetel fu un ris vesel, care îi favoriză fața și dispoziția această veselă se menține până în momentul de față. Fata însă nu-și mai aduce nimic aminte din timpul de mai înainte și nu știe, ce s'a petrecut cu dinsa în aceste 12 șepșimănt. Medicii speră, că li va reveni memoria, căci înainte de doi ani, când mai căzuse în asemenea somn, a știut se spuna ce s'a petrecut în jurul ei și ce s'a vorbit în timpul somnului. Șeful clinicei asigură chiar, că fata își va redobândi cu desăvîrșire sărăză atea.

Red. respons. Ioan Russu Șirianu. Editor Aurel Popovici-Barcianu.

șieri, etc. — aristocrația parvenitilor prin avere.

S'apoi cum se face averea? Autorul ne duce, din saloanele din București, unde se fac intrigile și comploturile amoroase, unde se pun la cale împățirile de slujbe și avansările, — ne duce la țeară, ne pune în față pe țeranul român, exploatat până la sânge, — și totuși șagalnic uneori...

Sunt puternice umbrele, din cari viu răsar conturile vieții sociale, — o dovadă, că Ioan Adam a înțeles ce este admisibil din direcția artistică alui Emil Zola. Nu lipsește însă, în romanul Sybaris, tipul, caracterul ideal, care să îndemne la: Să-i urimăm!

Și după-cum vedem anunțat de autor, e în preparație un alt roman: „Din umbră“, care de sigur va duce mai departe povestirea începută în „Sybaris“. Socotesc deci, că e o datorință pentru publicul românesc, pentru noi, să-l urmărim pe Ioan Adam, în romanele sale. Și aceasta cu atât mult, cu cât colorativa nu-l lipsește, profunzimea observațiilor, și o psihologie adâncă, sunt caracterele operei, pe care cu drept cuvânt o putem socoti de superioară romanelor noastre originale de până aci.

Sybaris e o operă literară, în care scriitorul român și viața românească se fixează într'un chip puternic și caracteristic.

Cetitorul va rămânea viu impresionat, psihologal — șgduit de momentele conturate de Ioan Adam, în romanul său.

Nu pot întrelăsa, de închiere, de a remarca un defect, destul de însemnat în scrierea dlui Adam. Posedând o limbă bogată, pe care cu facilitățe o mănuiește, adeseori abusează de ea. În descrițiuni, pe cât e de plastic une-ori, pe atât de fals, forțat și neobișnuit alitadată, prin figurile și comparațiunile ce le întrebuintează. De es. „scurgere neagră“ = păr! Apoi, nu se ferește de loc de particularități dialectale, moldovenești, atât ca frază cât și ca expresiuni.

În fine, greșelile de tipar sunt prea de tot multe. Așa, că în definitiv, mi-a făcut impresia — cunoscând limba dlui Adam și din alte serii anterioare ale sale — că tipărirea acestui frumos roman s'a făcut prea pripit, fără ca Sybaris să fi trecut printr'o serioasă revizuire a autorului.

Orfeu.

„ZARANDEANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII IN BĂIȚA.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Zarandeană“ sunt invitați la a

V-a adunare generală ordinară

ce se va ține la 15 Februarie st. n. a. c. in localul institutului la 2 ore p. m.

1. Deschiderea adunării.
2. Exmiterea unei comisii de 3 membri pentru constatarea membrilor prezenți și a plenipotențelor.
3. Raportul direcțiunii despre starea întreprinderii și rezultatul gestiunii anului 1902.
4. Raportul comitetului de supraveghiere.

In lipsa membrilor recerși, adunarea in sensul §. 23 se va ține in 22 Februarie st. n. a. c. la locul și timpul indicat.

Domnii acționari, cari voesc a participa la adunare in persoană sau prin plenipotențiat, sunt rugați a-și depune in lațelesul §. 19 din statute la cassa institutului acțiile și documentele de plenipotență cel mult până la 7 Februarie 1903. Acțiunile se pot depune și la cassa societ. „Crișana“ in Brad și reversele sunt a se inainta până la datul indicat.

Băița, la 17 Ianuarie 1903.

Dr. Ioan Radu m. p.,
președinte.

George Drăgan m. p.,
dirigent.

Contul Bilanțului.

Active	Cor.	fl.	Pasive	Cor.	fl.
Cassa in număr	982	61	Capital social, 320 acții à 100 coroane	32 000	—
Cambii escomptate	145.894	—	Depuneri spre fructificare	Cor. 103 610.99	—
Imprumuturi pe obligațiuni	23.711	—	Interese capitalizate	3 406.86	107.017 85
Imprumuturi hipotecare	15.327	—	Cambii reescomptate	32.197	20
Mobilier	Cor. 498.77	—	Fond de rezervă	3.584	01
după amort. de 10%	49.87	90	Fond special de rezervă	602	89
Interese restante	585	06	Dividende neridicate	130	—
Interese de reescompt anticipate	411	88	Interese anticipate	3.376	40
Diverse conturi debitoare	150	—	Profit transpus din 1900	Cor. 348.—	—
			Profit curat	8.254.10	8.602 10
	187.510	45		187.510	45

Contul Profitului și al Perderilor.

Eșite	Cor.	fl.	Intrate	Cor.	fl.
Interese de depuneri	6.680	53	Profit transpus din 1901	348	—
Interese de reescompt	1.965	74	Interese anticipate din 1901	Cor. 2.685.02	—
Interese fondului de rezervă	310	14	Interese de escompt	8.710.41	11.395 43
Salare	2 219	—	Interese obligațiuni	1.986	54
Chirie	400	—	Interese hipotecare	649	42
Spese diverse	1.638	52	Diverse	3.226	39
Marce de prezență	894	—	Provisiune	3.804	80
Amortisare din Mobilier	49	87	Competință	3 685	97
Competință de timbru	22	86			
Contribuțiune erarială	1.208	89			
Contribuțiune 10% la depuneri	604	90			
Profit curat	8.602	10			
	24.596	55		24.596	55

Dr. Ioan Radu m. p.,
președinte.

George Drăgan m. p.,
diriginte.

Lazar Perian m. p.,
cassar.

Romul Popo m. p.,
contabil.

Subsemnatul comitet am examinat contul present și l-am aflat in ordine.

Băița, la 22 Ianuarie 1903.

Comitetul de supraveghiere:

Dr. Corneliu Moldovan m. p.

Vasiliu Dămian m. p.,
președinte.

Dr. Pavel Opreșă m. p.